

Abonamintul

Pentru monarchie:
Pre an 6 fl., 1/2 an
3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 an 18 frcs., 1/2
an 9 frcs., 1/4 an
4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericescă-politică.

Insertiuni

Un şir garmond:
odată 7 cr., a doua óra
6 cr., a treia óra 5 cr.,
şi de fie care publica-
ţiune timbru de 30 cr.

Totú ce privesce fóea
să se adreseze la «Re-
dactiunea şi Admini-
stratiunea Unirii»
în
Blaşiu.

Anul III.

Blaşiu 30 Septembre 1893.

Numérul 39.

Legea cea mai nouă.

Ceea ce amú combătutú, cu totú cáldura inimei; ceea ce ne-a făcutú să protestámú în adunări numérose de clerú şi poporú; ceea ce constitue unú periculú pentru caracterul confesionalú şi naţionalú românescú alú şcólelorú susţinute din sudórea nóstrá fără nici unú spriginú din partea statului: proiectulú despre regularea salarelorú învăţátórescí a devenitú lege.

Acestú proiectú de lege a fostú sancţionatú în 13 Augustú şi publicatú în totú forma în 10 Septembre a. c.

Stámú deci în faţa unei legi, a cărei putere obligátóre trebuie să o recunóscemú, dar care póte fi fatalá pentru cultura românescá, dacă nu ne vomú sci apéra cu bárbátie şi abnegaţiune în contra consecinţelorú, ce urmézá dintr'insa cu o necesitate de ferú.

Consecinţele acestea trebuie să le prevenimú ridicândú salarele învăţátórescí la tóte şcólele nóstre până la minimulú de 300 respective 200 fl. v. a. şi regulândú plătierea lorú în sensulú legii celei mai noué.

Pentru ca cetitorii nostri să cunóscá legea acésta şi pericolulú, ce-lú ascunde în sínulú sêú, nu ne-amú pregetatú a o publica în adausulú numérului de faţă în traducere românescá.

Rugámú pe toţi aceia, cari au durere de bisericá şi némú, să o cetéscá şi studieze şi să lucre în cerculú lorú

de activitate pentru deláturarea pericolului.

Una însă dorimú din totú sufletulú: să nu despereze nimeni, ci să lucre cu încrederea şi curajulú, ce-lú are omulú sigurú de isbândá.

Şi până acum amú avutú greutăţi, de învinsú, şi dacă nu amú perdutú curajulú, ci amú susţinutú lupta fără şováire, amú triumfatú cu glorie așa, încátú şcólele nóstre nu numai nu s'au imputinatú, ci s'au înmulţitú şi din dí în dí au devenitú totú mai bune.

Să nu cugete nimeni, că greutăţile din trecutú au fostú mici, şi că mijlocele întrebuinţate pentru nimicirea şcólelorú nóstre dela 1868 până astáđi nu ar fi fostú puternice.

La anulú 1868 cele mai multe dintre şcólele nóstre populare nu corespundeau dispoziţiunilorú articolului de lege XXXVIII din acélú an.

Ministeriulú ungurescú s'a şi folositú de acéstá neperfectiune a şcólelorú nóstre, admoniándú-le cu grámadá. Dar nu şi-a ajunsú scopulú, pentru că poporulú românú ascultándú de glasulú conducătorilorú sêi sufletescí în scurtú timpú — deşi cu mare jertfe — a pusú mai tóte şcólele sale în rindú bunú.

Chiarú nici acolo nu a desperatú poporulú, unde fie în sensulú legii, fie numai din volnicie, i-s'a închisú şcóla românescá, pentru-cá şi-a încordatú puterile şi în loculú şcólei închise a ridicatú alta, pe care nici legea nici réutatea nu a mai pututú o excepţiuna.

Védéndú puternicii dílei, că cu admoniţiunile şi închiderea şcólelorú nóstre nu ajungú la nimica, au inventatú altú mijlocú.

Au introdusú limba magiará în tóte şcólele românesci şi au obligatú pe toţi docenţii, să înveţe în scurtú timpú acea limbá, așa încátú să o póta scrie şi vorbi perfectú. A cugetatú guvernulú, că pe calea acésta cea mai multe din şcólele nóstre vorú rămáne fără de învăţátóri, şi astfelú în loculú lorú va puté înfiinţa şcóle comunale orí de statú cu învăţátóri magiari.

Însá învăţátorii románi nu au lásatú să se împlinescă dorinţa guvernului. Deşi cu greutate şi chiarú jertfe materiale, ei totúşi au învăţatú şi unguresce, şi astfelú rămânéndú ei la postulú lorú, s'a mântuitú şi caracterulú confesionalú şi celú naţionalú alú şcólelorú nóstre.

În urmă védéndú guvernulú, că nici pe calea acésta nu-şi ajunge ţinta doritá, a începutú a înfiinţa şcóle de statú în cóstele şcólelorú confesionale, şi totú așa a lucratú şi societatea magiará cu şcólele sale kultúregyiletiste. La susţinerea acestorú şcóle nu se cereau jertfe dela poporú, şi astfelú şovinistii credeau, că poporulú românú íşi va páraşi şcóla sa românescá şi-şi va trimite pruncii la şcóla lorú íeftiná şi pompósá.

Însá amarú s'au înşelatú şovinistii. Poporulú românú are cu multú mai mare iubire de bisericá şi naţiune, decâtú să se lase a fi prinsú în cursá. Astfelú şcólele de statú şi kultúregyiletiste au

Feuilleton.

Despre interviewuri.

În díua de ađi de abia se mişcă câte unú personajú mai ilustru de acasă, şi câtú ce ajunge în vre-unú oraşú străinú, ílú şi nápádesce dróea interviewatorilorú, cari cerú dela elú felú de felú de răspunsuri la felú de felú de întrebări. Interviewatorii aceştia íşi facú de capú cu întrebările lorú. Dacă te apucá odatá, de le-ai răspunsú la prima întrebare, apoi să te ţini, celealate vinú una după alta, ca ochiurile unui lungú lanţú, câtú ai da multú, să te scapi de ei. Nu-í mirare apoi, că ómenii, cari ísú atacaţi câtú díci de astfelú de lighióne, aflá şi inventézá câte unú felú de espedientú, ca să se scape mai uşorú de ei.

Ími aducú aminte, că cetisem undeva, că fostulú „cancelarú de ferú“, — care acum se pare că-í ruginitú réú, — printulú Bismark, învăţase pe femeea sa, să viná în casá şi să-lú facá atentú, că nu şi-a luatú medicina prescrişá de medicú. Şi în chipulú acesta se mântuia de interviewatori.

Destulú atáta, că vorba „interview“ e

vorbá englesescá, şi de vreme ce e englesescá, putemú da fórté uşorú esplicare, de ce în tóte limbile e folositá în forma sa. Adeca, cum s'ar díce, numai eú íi dau esplicarea. Cum v'o veţi explica Dvóstrá, tréba asta puţinú mé împórtá; eú ţinú, că esplicarea mea e mai . . . nimeritá. Nimeritá ca cuíulú în capú, orí ca nuca în párete, rămáne spre rezolvare filologilorú. Aşa dar —

Unú englesú = unú omú curiosú, unú omú, care vecinicú are pe buze vorba: De ce? şi Pentru ce? Unú omú de staturá înaltá, cu barbá lungá roşeticá, care te privesce prin ochilarí scoţéndú cândú şi cândú câte o vorbá de mirare, dar care nu încétá a-ţi pune nóué şi nóué întrebări. Şi tóte calităţile acestea suntú proprii unui interviewatorú. Resultá, că fiindú interviewatorulú ca unú englesú, i-a rămasú numele englesú, atáta numai că statura înaltá nu-í absolutú indispensabilá. Ochilarii însă, conditio sine qua non. Cáci, mé, rogú, vé puteţi Dvóstrá închipui unú omú învăţatú fără ochilarí? Şi apoi interviewatorii aceştia toţi suntú dobá de carte. Ei de comunú întrándú în casa cuiúva, dela care voescú să íea unú interview, începú cam în chipulú acesta:

„Trecéndú ieri pe la dlú ministru de interne, mí-a spusú *confidenţialú* (cu aplombú), că í-ar plăcé multú să scie párerea Dvóstre în afacerea acésta.“ Ori:

„În agitaţiunea acésta mare a spiritelorú díarulú nostru, care are tirajú de 10,000 de esemplare, ar dorí multú să póta da ministruluiú preşedinte, care ne cercetézá redactia, unú mijlocú, care ar duce mai uşorú la soluţiune.“ Şi așa mai departe, însă cu aplombú, cu gravitate, ca şi cum elú ar fi cuiulú, de care atírná lumea.

Bine înţelesú însă, că mai suntú şi ómenii réi, cari íi íeáú preste piciorú, le aratá uşa, nu vreú să le răspundá, orí în casulú celú mai bunú le dau răspunsuri fără de nici o grije că ce díci, numai pentru ca în chipulú acesta să-í póta aduce mai uşorú în confusiune. Şi acésta, pentru că — uitasem, să vé spunú — interviewurile se publicá pe prima colóuná a díarului, care í-a trimisú, cu multe comentare făcute de redactorú.

De astá datá cu invoieea dlui redactorú, pe care l'am interviewatú o órá şi jumátate în afacerea acésta, vé voiú comunica unú interview enaratú de posnaşulú Mark Twain.

rămasă și rămână gole, ér școala română își continuă opera sa creștină și românească.

N'au lipsit nici chiar mijloace nemorale pentru împedecarea dezvoltării noastre culturale. Astfel de mijloace sunt premiile puse pentru docenții, cari vor face cel mai mare progres în limba magiară, și aceea, că guvernul susține pe docenții aceia, cari se pun în opozițiune cu autoritățile școlare confessionale.

Însă afară de unul ori doi perduți nu s'a aflat în corpul învățătorilor români astfel de oameni, cari să-și tradeze sângele și biserica.

Acestea sunt în lineamente generale greutățile mari, cari le-am învins până acum.

Triumful acesta ne este chizeșie, că vom învinge și greutățile, ce ni le impune articolul de lege XXVI din 1893 despre regularea salariului învățătorilor aplicați la școlile susținute de comunele politice și de confesiuni.

În unele districte protopopesci, unde protopopii au avut pricepere, zel și durere de viitoriul nemului românesc, au ridicat salariile învățătorilor la toate școlile tractuale până la minimumul prescriș de legea citată.

În cinci ani de zile, dacă vor continua cu zel, protopopii împreună cu clerul și poporul vor crea și mijloacele, din cari să se potă plăti adăusele de salariu, adecă așa numitele quinqualii.

Sperăm, că ce s'a putut face în unele tracte, se va pută face și în celelalte, căci nu ne putem închipui, că în clerul nostru s'ar pută afla oameni așa de uitați de sine și de datorințele lor sacre, încât să privească nepăsători și reci în fața pericolului, ce ne amenință, și să nu lumineze poporul măcar acuma asupra pericolului,

ce ne amenință religiunea și naționalitatea.

Înainte deci cu Dumnezeu! și reul, ce ni-se pregătește, se potă întorče spre binele nostru, căci un corp învățătoresc bine dotat potă să devină un factor puternic în viața noastră culturală, și astfel dușmanii dezvoltării noastre religioase și culturale să rămână rușinați.

Esclența Sa Episcopul Pavel și „Gazeta Transilvaniei“. — De când unele foii unguresci au adus despre Esclența Sa Episcopul Pavel scirea, că ar fi cerut dela guvern asupra sa „cercetare disciplinară“, și că de arbitru în cauza acesta ar fi designat primatul Vaszary, noi ne-am purtat cât mai rezervat față cu întregă afacerea acesta, deși mai mult ne dore de biserică decât pe „Gazeta“. Ne-am purtat cât mai rezervat, de o parte pentru că am așteptat mai întâi informațiune sinceră despre lucru, érá de altă parte, pentru că de loc n'am putut crede, că Esclența Sa Episcopul Pavel va întreprinde vre-un pas, prin care s'ar vătéma autonomia noastră biserică. Nu așa s'a purtat însă „Gazeta“. Ci după datina-I de a pândi și cea mai mică ocaziune spre a batjocori și discredita biserică românească unită, pe carea o urése până la manie, fără de a cere nici o informațiune dela locurile competente, basându-se pe scirea adusă de „Nemzet“ se și apucă și în numărul 198 în un articol de fond intitulat „Monstruositatea monstruosităților“ espune lucrul, ca și cum autonomia bisericei noastre cine scie cum ar fi de periclitată prin afacerea Esclenței Sale Episcopului Pavel, de unde éráși ar urma, că biserică unită nu are nici un rezon de esistență în națiunea română, ceea ce prin rostul teologului din cotele sale s'a mai încercat deja să dovedesă, căci în acesta culminează tot ce scrie „Gazeta“ despre biserică românească unită.

Trecu câteva zile, și în numărul 203 primesce o informațiune „din isvor competent“, că Esclența Sa Episcopul Pavel nu a cerut dela guvern nici o „cercetare disciplinară“, ci precum s'ar vedé din întreg comunicatul, Esclența Sa a voit numai a deschide guvernului cale, ca să se potă informa despre afacerea Pituc, și că după ce guvernul a încredințat cu afacerea acesta pe primatul Vaszary, Esclența Sa Episcopul Pavel a încunoscintat telegrafice pe ministrul de culte, că va da primatului lămuriri de lipsă, „dară numai ca un încredințat al guvernului, și nici decât ca forul ierarhic competent, de vreme ce biserică gr. catolică este esemă prin lege de superioritatea ierarhică a Primatului“.

Ce ne atinge pe noi, mărturisim sincer, că noi nu am fi umblat nici când să dilucidăm cauza Pituc înaintea guvernului, ci pe Pituc l'am fi pus în stare de acuză, și ca pe un resvratitor l'am fi judecat și pedepsit după canone, érá dela organele civile competente am fi cerut satisfaciune pentru vandalismul dela Orade și pedepsirea exemplară a culpabililor. Cu acesta cauza ar fi fost terminată în înțelesul legilor bisericești și civile. Esclența Sa Episcopul Pavel însă se vede, că a aflat altă cale, ce i-se pare mai potrivită. Fie! Nu vom să o criticăm. Ne-a causat însă bucurie, când am vădit, că de îngrijat a fost Esclența Sa, ca nu cumva casul acesta să jignesă autonomia ierarhică noastră.

Nu putem însă lăsa nefolosită ocaziunea de a atrage atențiunea clerului și a popului nostru asupra purtării perfide a „Gazetei“ și de astădată față cu biserică noastră. Până când încă n'a avut nici o informațiune sigură despre lucru, a și scris articolul de fond relativ la această afacere îndreptat în prima linie asupra bisericei unite spre a o face odiosă. Óre așa se potă „Gazeta“ și cu biserică neunită? Cetitorii își aduc aminte de afacerea gimnaziului gr. or. din Brașov din incidentul vorbirii pro-

Și cu învoirea mea, Incepe Twain povestirea sa, un tineru bine făcut ocupă loc, și după ce lmi spune, că e colaborator la „Trompeta zilnică“, dice:

„Speru, dlă meu, că nu veți ave nimica în contră, dacă te voi interviewa.“

„Ca să mă . . . ?“

„Ca să-ți fac un interview.“

„Da, da, bine.“ dicu eu aședându-mă pe un scaun lângă masa mea de scris, deși în dimineața aceea mi-se părea, ca și cum aș fi fost puțin cam tâlbăcit la minte, — și apoi după ce am căutat prin vre-o câteva cărți, întorcându-mă spre el l'am întreat:

„Cum scrii dta vorba asta?“

„Cum scriu? Ce să scriu?“

„A interviewa.“

„Dar pentru Dumnezeu, ce lipsă ai dta să scii, cum scriu vorba asta?“

„Nu vreau să o scii, nu gândi, aș vrea numai să scii, cam ce înșamnă.“

„Lucrul pare cam curios, dar îți voi spune . . .“

„Mulțamesc, sunt recunoscător.“

„Etă dar, o scriu așa: in cu i și n, ter, cu t-e-r-“

„Așa dar o scrii cu i?“

„Se înțelege, că cu i.“

„Mă miram eu, de ce n'o afu de loc în dictionari!“

„Dta veți mai fi sciind, dlă meu, că în ziua de acum fiece care omă câtă de câtă e interviewat.“

„Așa? N'am auditu nimica. Trebuie

că e foarte interesant. Ei, și dar cum se sfârșesce?“

„Ar fi să se sfârșesă cu băta, dar cam de comunu e întrebă și dta răspunđi. Și dacă lmi permiți, lmi și feau voe a-ți propune unele întrebări foarte momentose.“

„Postesce! Adevărat, că memoria lmi e cam slabă, dar lmi voi aduna toate puterile, și voi răspunde la ceea ce dorești.“

„Îți mulțamesc. Voi începe dar.“

„Postesce!“

„Ce vristă ai?“

„În Iunie voi implini 18 ani.“

„Nu se potă. Eă aș fi cređut, că ești de cel puțin 35—36 ani. Și unde te-ai născut?“

„În Missuri.“

„Când ai început cariera de scriitor?“

„La 1836.“

„Cum? La 36? Dar dacă ești de 18 ani, aceea nu pricepu cum s'a putut întâmpla.“

„Nici eu nu pricepu.“

„Dar pe cine numeri dta între oamenii cei mai renumiți în locul întâi?“

„Pe Aron Burr.“

„Ei, și dacă ești numai de 18 ani, n'ai putut să-l cunosci.“

„Așa? Apoi dacă scii dta mai bine, atunci pentru ce mă și întreb?“

„Scusa, dle, dar spune-mi, te rog, când ai făcut cunoscintă laolaltă?“

„Am fost din întâmplare și eu la înmormintarea lui, și atunci apoi m'a rugat să nu fac multă larmă.“

„Pentru Dumnezeu! Dar dacă dta era la înmormintarea lui, atunci el era mort, și ce mai avea de acolo, că ce sgomot veți face dta?“

„Sciu eu? Acea stă, că era omă foarte curios.“

„Trebuie să spun, că nu te pricepu de loc. Dta spun, că ai vorbit cu el și că era mort.“

„Asta n'am đis'o.“

„Cum? Dar nu era mort?“

„Unii diceau că da, alții că nu.“

„Ce diceai alții?“

„Treba lor, dor nu era la înmormintarea mea.“

„Te rog, dă-mi voe, să-ți pun altă întrebare. În ce zi te-ai născut?“

„Luni la 31 Octobrie 1693.“

„Cum? Dar atunci ești de 200 de ani, Esplică-mi.“

„Ce să-ți esplic?“

„Aceea, că mai înainte spuneai, că ești de 18 ani, și acum de 200. Asta e o contradicere grozavă.“

„Observat'o-ai și dta? Bravo, adese mi-a părut și mie curios lucrul acesta. Te felicită însă, că ai o observare așa de fină. Câtă de repede ai băgat de samă, că aci e o contradicere! Mă miră!“

„Mulțamesc pentru compliment. Dar te rog, avut'ai să ai frați?“

„Hm! Așa cred . . . da . . . nu sciu însă de bună samă.“

„Pentru Dumnezeu, dlă meu! Acesta

fesorului G. Popă. Câtă de adâncă fu vătămătu atunci și simțulu național și autonomia bisericeii gr. orientale. Și „Gazeta“ a tăcută tăcerea pescelui, și ce a disu, a disu numai „ut aliquid dixisse videatur“. Câte cestiuni de mare momentu nu țineau numai în lunile trecute în agitațiune întrăgă obștea românească. Și „Gazeta“ se ascundea dinaintea lor, și ca să orbescă publiculu, că încă totu mai e organu naționalu, lovia cu necruțare în biserica unită și în neuitatul Mitropolitu Vancea. În adevără paciința clerulu și a poporulu unită e mare! De ar cuteza „Gazeta“ a scrie așa ceva în contra bisericeii neunite, i-s'ar arăta ușa din toate casele credincioșilor acelei biserice, ăra episcopatul ar opri-o sub grea pedepsă mai cusamă clerulu, cum i-s'a întâmplată odată „Gazetei“ sub Mitropolitulu Șaguna, deși atunci despre biserica neunită nu a scrisu nici pe de parte așa, cum scrie acum despre cea unită. Ce e mai multă și mai perfidă, „Gazeta“ atacă biserica unită sub masca apărării autonomiei bisericeii. Ce este însă autonomia „Gazetei“? Schisma și erezia golă goluță! Nu voesc să vadă și se scie, că biserica unită dispune de alți bărbați multu mai de valoare și în privința științei și a inimii, cari să apere autonomia bisericească decâtă domni dela „Gazeta“, cari desconsideră publiculu cetitoriu în măsură așa mare, câtă își umplu colonele cu ficțiuni istorice și juridice despre biserica noastră, numai ca să înstrăineze publiculu de cătră ea.

După o atare purtare întrebăm, ăre nu roșesc „Gazeta“, cându poftesc, ca clerulu și poporul nostru să o mai țină în casă. Bunu e Dumneșeu, și pe încetul o va cunoșce, întregu publiculu românesc unitu, și cu deosebire clerulu se va convinge, ce păcatu mare comite, cându își mai dă banii pe o fôe ca „Gazeta“ și prin aceea o spriginesce, ca să potă batjocori totu ce e unitu. ăra „Gazeta“ să-și aducă aminte, că în urmă

e celu mai curiosu răspunsu, ce l'am primitu vre-odată.

„Ce spui?“

„Ăta, alu cui e portretulu acesta de pe părete? Nu e alu fratelui dtale?“

„Da, îmi aducă aminte! E alu fratelui meu, alu lui William. Sermanulu Bill!“

„Dôr n'a muritu?“

„Așa credu. Sigură n'am sciutu nici odată. A fostu o-întimplare foarte enigmatică.“

„Dôr a dispărutu? I-s'a perditu urma?“

„Da, l'amu îngrogatu!“

„Cum, l'ați îngrogatu, fără de a scie, că a muritu ori nu?“

„De unde? Era mortu cum se cade.“

„Nu pricepu nimica din ce mi-ai spus.“

„Nu pricepi? Să-ți esplicu dară: Eramu gemeni și în vrîstă de 14 zile scaldându-ne într'o vană, unul din noi s'a înecat. Nu s'a sciutu însă, care, unii diceau că celu înecat e fratele meu William, alții că-su eu.“

„Foarte curiosu! Dta ce credi?“

„Nu sciu, ce să dicit! Sciu atăta, că unul din noi avea pe spate unu semn mare, și că celu ce s'a înecat, am fostu eu.“

„Îți mulțamescu, dlă meu,“ dise străinulu deschidându ușa și esindu dela mine foarte desnădăjduit. Îmi pare rău după el, că nu l'am mai înflinit de atunci. A fostu unu tineru plăcutu.

Până aci povestirea lui Mark Twain. Istoria e foarte interesantă și o recomandă din inimă marilor nostri bărbați spre imitare, cându nu voru pută scăpa de vre-unu intervieweru.

și episcopatul nostru va fi silitu să o tracteze cum o a tractat Șaguna. Și pôte că timpulă acesta nu va fi departe, ba mai aproape de cum cugetă.

Revistă bisericească.

Din Patrie.

„Egyetértés“ affă, că primatele Vaszary ar fi fostu chematū pe Dumineca trecută la Viena. Chemarea lui la Viena stă în strinsă legătură cu proiectele reformelor bisericeii și ultima enciclică papală, cu privire la care Monarchulu ar fi doritu să audă și părerea primatelui. Marți primatele a visitatū pe ministrulu Wekerle, cu care a conferitu timpū de preste o ăra.

Precum i-se scrie din Budapesta unei foi vieneze, primatele cu ocasiunea audienței de Duminecă la Monarchulu ar fi adusū înainte modalitățile, după cari s'ar pută apăra între marginile legii despre căsătoria civilă dogma catolică despre indisolubilitatea căsătoriei. Precum se aude, primatele a prezentatū Maiestății Sale și unu proiectu pozitivu în cestiunea acăsta, și totodată a luatū asupra-și sarcina de a face plausibilu acestu proiectu și înaintea guvernulu. Noi scimū, că căsătoria civilă este condamnată de Roma, deci este unu lucru absurdū, ca primatele Ungariei să coopereze la introducerea ei.

Roma.

Pleava romană ațită de presa francmasonă și în anulă acesta a serbatū ziua de 20 Septembrie, aniversarea ocupării Romei prin trupele italiene. Serbarea însă nu a fostu însufletită ca în anii trecuți. Poporul sătulu de liberalismu francmasonu, care se manifestă mai alesu în decretarea de contribuțiunii mari și în demoralizarea publică, s'a convinsu, că mai bine l-a fostu sub sceptrulu celu blându alu Pontificelui. Numărulu de 20 a c. alu diarulu „Moniteur de Rome“ a fostu confiscatū din cauză că în articolulu intitulatū: „Dia nefericirii naționale“ usurparea Romei o califică de „crimă“, „călcarea în picioră a celor mai sfinte drepturi“. Precândū procurorul ține în evidență, ce scrie presa catolică, pe atunci trece cu vederea atacurile vehemente și murdare, ce le scrie presa liberală la adresa bisericeii și a capulu ei, deși legile fundamentale ale Italiei religiunea catolică au declarat-o religiune de statū, și persona Pontificelui e declarată de sacră și inviolabilă. Liberalismulu modernu este acela-și pretutindenea.

În Vaticanu se ocupă ămenii cu idea de a restaura ordulu Benedictinū în Brasilia, unde în urma opririi puterii politice de a se primi novii membrii acestu ordū s'au redusū numai la 13—14 monachi slăbiți de bătrânețe.

Ministrulu de justiție Santa-Maria s'a arătatū mai binevoitoru față de catolici dispunându, ca parochiloru numiți fără ca statulu să aibă vre-o excepțiune în contra lor, să li-se esolvescă fără amânare salarele dela statū, căci nesolvindu-li-se salarele și neavându ei din ce trăi suntū siliți a-și părăsi parochiile spre dauna

sufletescă a credincioșilor. Bunăvoința și dispunerea drăptă a ministrulu nu a fostu pe placulu francmasonilor, cari au mare influență în cercurile hotărîtore; ei l'au silitu să-și dea dimisiunea, care a și fostu primită de regele. În loculū lui Santa-Maria a fostu numitū ministru de justiție senatorulu Armo. Acesta este unu francmasonu încarnatū.

Francia.

Ministrulu Dupuy de unu timpū în cōce se laudă, că are cele mai bune intențiuni față cu biserica, dară faptele dovedescū chiaru contrariulu. De currendu guvernulu a sistatū solvirea salarelor la 12 parochi sub pretestu, că respectivii parochi au doveditū o purtare dușmănoasă statulu. (Cugeti că dela șovinisti magiari au învățatū frasa acăsta.) Purtarea dușmănoasă statulu a statū în aceea, că ei la ultimele alegeri nu au votatū pentru candidații guvernulu. Contra purcederii ilegale au reclamatū doi episcopi, dară până acum fără vre-unu rezultatū. Episcopulu de Annecy se plânge, că la 18 preoți din diecesa lui li-s'au subtrasū salarele, fără ca dînsulu să fie fostu avisatū și fără a li-se face respectivilor preoți procesu disciplinaru în forma sa. Dela 5 preoți din acăstă diecesă s'au reținutū până acum câte 9000 frs., laolaltă 45,000 frs. Aceste ilegalități se facū totū în numele libertății.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Dieta țerei după îndelunga vacațiune ărași s'a deschisū în 25 a c. Rescriptulu regalū, prin care se deschide dieta, l'a cetitū președintele br. Bánffy. Dintre deputați au lipsitū multū dela solemnitatea deschiderii, și nici publiculu nu a fostu reprezentatū așa bine ca de altă-dată. După cetirea rescriptulu regalū președintele notifică încetarea din viață a președintelui dietei croate Hrvat Mirko, alegerea lui Hermann de deputatū în Miskolcz și mai multe scripțe incurse preste vară. Apoi interpelază deputatul Szalay pe ministrulu-președinte cu privire la răspunsulu datū de Maiestatea Sa la Kőszeg deputațiunii municipilor, pentru care răspunsu guvernulu este responsabilu.

Interpelantulu nu înțelege, că ce a datū prilejū la apărarea atăt de energetică a pactulu din 1867 acum, cându toate partidele emulează în loialitate. Se pôte, că acăsta s'a întâmplatū în confusiunea, în care l'a adusū pe ministrulu-președinte preterarea lui la Kőszeg. Pôte în acăstă confusiune a schimbatū răspunsurile, și ce ar fi trebuitū să se dicită Românilor la B.-Sebeșu, s'a disu municipilor la Kőszeg (ilaritate). Dară cuvintele regelui îi va îndemna numai la concordie. Guvernulu a trecutū cu vederea ruina economică; acăsta nu l-a fostu destulū, a trebuitū să conturbe și pacea religiōsă, și acăsta încă a suferit-o națiunea. Acum însă se atacă simțemintulu de independență alu națiunii. Națiunea se va deștepta la viață, și celū ce stă mai susu, acela va căde mai tare. Ministrulu Wekerle înțelegându, că se voru face mai

multe interpelări în sensul acesta, a amânării răspunsului.

În ședința de Mercuri ministrul președinte și-a citit esposeul. Budgetul prezentat de dl Wekerle prevede pentru anul 1894: Cheltuielile 464.992,054 fl., era venitele 365,003.942 fl., deci rămâne un escedent de 11.688 fl. Noi credem, că escedentul, ca și de altădată este numai în proiectul de budget, dară în realitate va fi ca de comună un deficit.

În ședința din 28 a. c. ministrul Wekerle prezentându proiectul budgetului pe anul viitor prin un esposeu mai lung s'a silit să dovedească, că echilibrul în finanțele statului va rămâne neconturbat.

Tote partidele au ținut conferințe cu privire la lucrările, ce au să fie aduse pe tapet în această sesiune. Pe când partidul liberal se ocupă de programul ședințelor, pe atunci partidele opoziționale se consultă despre planul de luptă contra guvernului. Partidul „național” consideră ca cea mai importantă, și care așteaptă o rezolvire urgentă, între altele cesiunea naționalităților, limba de corespondență a comandelor militare cu oficiile civile din Ungaria și răspunsurile din urmă ale Regelui. Frațiunile partidului independentist și 48-istii au ales de nou o comisiune de cinci membri spre a delăta sciziunile din sinul partidului.

„Budapesti Hirlap” află, că comitetul executiv al clubului independentist din Budapesta a adresat camerei deputaților o reprezentare voluminoasă, prin care cere punerea cabinetului Wekerle în stare de acuză pentru răspunsul dat de Majestatea Sa la Kőszeg.

Tot în 25 a. c. s'a deschis și casa magnaților sub presiunea br. Slávy.

Austria.

Lucrătorii nu se mărginesc numai la rezoluții aduse în adunări publice, prin care pretind sufragiul universal, ci recurg și la mijloacele condamnabile. Din Viena se anunță, că Duminecă a dat poliția preste o societate secretă compusă din industriași. Aceștia în un local central aveau presă de mână și toate aparatele de lipsă pentru tipărit. S'au aflat la ei mai multe mii de foi volante ațâțătoare, materii explozive, perii și o bombă, pulvere fără fum, revolvere. Poliției i-a succedat a pune mâna pe 12 membri ai societății anarhiste.

„Socitatea politică slovenă” în o adunare a hotărât să roge guvernul, ca să dea ordin de a se introduce limba slovenă în pertractările judecătorești, să se înființeze o facultate juridică în Laibach cu limba de propunere slovenă și o școală de meserie totu cu limba slovenă.

Parlamentul austriac se va deschide în 10 Octombrie.

Spania.

Cu ocaziunea unei defilări militare în Barcelona s'a comis un atentat asupra vieții generalului Campos Martinez. Un lucrător apropiându-se de general a aruncat asupra lui o bombă cu dinamită, care explodând a ucis doi indi-

vidi, era pe generalul și pe mai mulți militari i-a rănit. Martinez este recunoscut ca militar escelent și bărbat de stat foarte abil. Elu este unul dintre cei mai mari apărători ai dinastiei și un partinitoriu rezolut al formei de guvernare monarchice. În mai multe rânduri a fost și ministru președinte. Elementele revoluționare, despre care se crede, că au pus la cale atentatul, au voit să scape odată de acest bărbat, care se bucură și de încrederea armatei, ca astfel să poată schimba mai ușor forma de guvernare.

America.

În Brasilia dela alungarea împăratului Don Pedro și introducerea formei de guvernare republicană continuă domnescă frecări și ciocniri sângeroase între partidele politice. Contra guvernului Peixoto încă este foarte mare nemulțămirea în popor din cauza corupțiilor și abuzurilor, ce graséză neimpedecate. Înainte de acesta cu un an era în circulație bani de aur în cantitate considerabilă, acum nu a dispărut din piețe numai aurul, dară chiar și argintul și arama, așa cât se dice, că ași în Rio de Janeiro ar circula ca bani bilete de ale tramwayurilor. Un admiral s'a resculat și dispunându de năi și muniție a început de pe mare bombardarea capitalei. Dacă i-ar succeda a resturna guvernul actual, s'ar reintroduce monarchia proclamându-se de împărat contele Eux, un nepot de alu eximpăratului Don Pedro. Până acum revoluționarii nu au putut ocupa cetatea, dară nici guvernul nu a fost în stare a-i nimici.

În Republica Argentina încă este foarte critică situațiunea. Precum se anunță din Buenos-Ayres, un batalion al trupelor federaționale, care a fost trimis în Tucuman spre a înăduși acolo revoluțiunea, a desertat. Dacă și alte trupe vor urma exemplul acestui batalion, atunci nimic nu mai pte impede anarhia.

Correspondințe.

De pe Câmpie 18 Septembrie 1893.

Onorată Redacțiune!

Vă mărturisesc, că eu urmăresc cu multă băgare de samă și cu interes foarte viu. Asta o dică, nu pentru ca să Vă laud. Sciu, că de lauda mea n'aveți nici o lipsă și fără de ea ați scrie totu în chipul, în care scrieți. Nici nu voi să mă laud pe mine, că mi place să cetesc și să mă ocup de cele ce se petrec și afară de parochia mea. M'ași face de risu laudându-mă cu aceea, că implinesc o datorință, ce mi-o impune statul meu preotesc.

Urmărind cele ce publicați în „Unirea” am aflat între altele, că Vă interesați foarte mult de cauza școlilor noastre populare. Bine faceți. Noi cei din parochii încă înțelegem, ce înșamnă a avé școle populare bune, alu căroru caracteru să fie confesional și românesc. Potu grai în numele tuturor soților mei, cându dicu, că o înțelegemă acesta. Haru Domnului, clerul nostru dispune acum de atâta cultură, încât să nu

se afe într'insul unu, care să n'o înțelegă acesta.

Dar concedeți, să între și două reflecțiuni de ale mele în colonele „Unirii”.

Cea dintăiu se referesce la „Colecta crucerului” sau cum am pute-o numi după „regularea” valutei, „Colecta fierilor”. Pe lângă atâta capital de inteligență totuși atâta indolență și nepăsare față cu o cauză așa de bună! Dacă parochii s'ar fi îngrijite, să se adune dela popor după un sufletu nu unu cruceru, ci măcaru unu grăunțu de grău ori de cucuruză pe anu, chiar și atunci s'ar fi adunat o sumă de bani mai mare ca cea publicată în „Unirea”. Nu esagerez. V'am spus din capul locului, că urmăresc cu interes cele ce publicați. Am băgat de samă, că din suma aceea o parte foarte considerabilă s'a adunat acolo la Dvóstră dela Blăgeni. Am mai băgat de samă și aceea, că erași o parte considerabilă a acelei sume s'a adunat pe la adunări diferite de ale inteligenților nostri. Dar poporul de ce nu contribuie? Oare poporul poartă vina? De unde să o poarte? O poartă preoții. Mai alesu pe timpul culeselor ar trebui, ca preoții să nu înceteze cu instrucțiunea în biserică și afară de biserică. Măcaru atâta de ar face, ca în vre o Duminecă ori serbătoare poporeni loru bucatele, cari le-ar duce la Itzig pentru beutura, să le adune pe sama „Colectei crucerului”. Și să nu dică așa de rost, că nu-i potu indupleca la așa ceva. Cerce mai întâiu, și voru vedé, că poporul nostru e vrednic de preoți mai buni și în frunte cu preoți mai buni ar face minuni.

A doua observare, să-mi iertați, dar V'o îndreptu DVóstre. Într'unu articulu ați scrisu, că veți purta evidință despre aceea, că în ce chipu progresăm cu regularea salareloru învățătoresc. De atunci am citit în „Unirea” raporturi pare-mi-se din două protopopiate. Dar în celealalte dormu omenii? Purtați evidința aceea și nu Vă sfiți a timbra pe cei indolenți de aceea ce sunt. Nu Vă temeți de neplăceri. Să Vă dea Dumneđu totu numai neplăceri de acestea, suferite pentru cauza sfintă a bisericei, școlei și nemului. Omenii de bine le voru sci stima după merit.

Rugându-Vă, să-mi iertați, că am cutesat, să Vă dau lecție, rămân

Câmpenul.

Ad Nr. 433/1893.

Program.

pentru adunarea generală a XXXII-a a Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, care se va ține în 22 Octombrie st. n. a. c. și zilele următoare în Năsăud.

Duminecă, în 22 Octombrie:

I. Părăstasă pentru fericitul de pierdere prezidinte George Bariții.

II. Ședința I. cu următoarea ordine de zi:

1. Deschiderea ședinței prin prezidiul ordinaru la 10 ore a. m. în localu, ce se va destina spre acestu scop.

2. Raportul general alu comitetului despre activitatea sa în decursul anului 1892 dimpreună cu conclusele aceluia.

3. Alegerea unei comisiuni de 3 pentru esaminarea raportului generalu și a unei comisiuni de 3 pentru esaminarea rațiociniului pro 1892 și a proiectului de bugetu pro 1893.

4. Esmiterea unei comisiuni de 3 pentru incassarea de taxe dela membrii vechi și dela cei cari se voru înscrie din nou.

5. Insinuarea propunerilor și a eventualelor interpelări.

6. Raportul comisiunii de înscrieri.

7. Cetirea eventualelor disertațiuni.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

IX.

Autenticitatea și genuinitatea manifestului de Unire cu biserica Romei din 7 Octobrie 1698.

(Continuare).

Din celea ce le-amă desfășurat până acum, cetitorul nepreocupat își va fi făcut deja o idee clară despre falsitatea celorlalte presupunerii ale dlui Densușan. Cu toate acestea noi le vom examina mai de aproape și pe acelea, și astfel vom vedea, că

3. *Dlul Densușan se înșală, când afirmă, că în manifestul latinesc al Iesuiților ar fi adăugat lucruri, care sinodului nu le primise, și ar fi suprimată din acela lucruri cuprinse în manifestul românesc.*

Adevărul acestei teze rezultă din cele dovedite până acum, că adevărul între manifestul românesc și cel latinesc nu există deosebire reală, ci numai deosebire verbală, într-o câtuș de cuvinte nu sunt întru toate aceleași în amândouă manifestele, deși lucrurile exprimate prin cuvintele ambelor manifeste sunt identice. Când părinții sinodului au declarat în manifestul românesc, că „ne unim cu biserica Romei cea catolică și ne mărturisim a fi mădulările celei biserici sfinte catolice”, n'au putut să dică altceva, decât că ei primesc, mărturisesc și cred toate, câte le primesc, mărturisesc și crede biserica catolică, sau că facă aceea, ce expresiv se dice în manifestul latinesc. De unde urmează, că prin cuvintele manifestului latinesc: „primind, mărturisind și credând toate etc.” nu se adaugă oricând în manifestul latinesc un lucru ori adevăr nou, neexistent în manifestul românesc, precum crede și afirmă dlul Densușan, ci numai se spune conform naturii lucrului, că ce înseamnă a se uni cu biserica Romei și a se face membrul aceleia. Asemenea nu se poate dice, că în manifestul latinesc s'ar fi suprimat vre un lucru ori adevăr, care există în manifestul românesc, căci deși acest act din urmă vorbește foarte pe larg despre conservarea ritului nostru oriental, totuși condițiunea acesta de unire este cuprinsă și în manifestul latinesc, într-o câtuș de repetiție ori, se face provocare la decretul împăresc din 14 Aprilie 1698, în care apriat se spune, că unirea trebuie să se facă pe lângă conservarea ritului grecesc: „ad observantiam ritus graeci.”

Totul din cele dovedite în tesele noastre de sub 1 și 2 urmează în mod necesar, că

4. *Dlul Densușan se înșală amar, când afirmă, că în manifestul latinesc s'ar fi făcut suprimări și intercalări cu „intențiunea frauduloasă” de a supune pe poporul român catolicilor și a desființa biserica română de Alba-Iulia.*

Intențiunea rea o deduce dlul Densușan din presupunerea greșită, că manifestul latinesc ar fi o traducere a manifestului românesc; că între aceste două manifeste ar exista deosebire reală, și chiar contradicții diametrale opuse, și că în manifestul latinesc s'ar fi făcut intercalări ale unor lucruri neexistente și suprimări ale altor lucruri existente în manifestul românesc. Toate acestea presupunerii sunt însă false, precum s'au putut convinge cetitorii noștri din cele desvoltate în tesele noastre 1., 2. și 3. De unde urmează, că intențiunea frauduloasă, ce se atribuie Iesuiților, neavându nici o bază reală, trebuie să dispară din închipuirea fiesce cărui om, care scie cugeta cu toată seriozitatea.

Dlul Densușan este foarte inclinat a vedea în tota lumea numai intențiuni rele. Așa d. e. și despre Sfântul Scaun Apostolic al Romei se exprimă în modul următor: „Însă intențiunile Bisericii din Roma erau cu totul altele, și anume, ca cei cari se unesc cu Roma, să devină catolici întru toate,” și ca dovadă despre aceste intențiuni

dlul Densușan citează un pasaj din instrucțiunea, ce a dat'o congregațiunea de Propaganda Fide în anul 1669 misionarilor din părțile orientale. Însă nici aici nu precede dlul Densușan cu bună credință, deoarece el nu citează și pasajul acela din instrucțiunea amintită, în care apriat se spune, că ritul și disciplina orientală trebuie să rămână neatinsă. Etă ce dice instrucțiunea în această privință: „Misionarii orientali trebuie să lea aminte la deosebirea între lucrurile, cari se țin de credința dumnezească, și între acelea lucruri, cari se țin de ritul bisericesc: între dogma de credință, ce trebuie să se credă, și legea disciplinei, ce trebuie să se păstreze. Credința trebuie să fie una și aceeași în ambele biserici, resărită și apusană; căci toți membrii bisericii catolice trebuie să se unesc prin profesiunea aceleiași credințe. Însă legile disciplinei sau riturile bisericesci în diferite biserici pot fi diferite, de-orece această varietate a riturilor este compatibilă cu unitatea credinței. . . Să se îngrijesc apoi misionarii, ca orientali, cari au îmbrățișat deja sfânta unire, să păstreze cu diligență ajunurile, serbătorile, obiceiurile, ceremoniile, rugăciunile, exercițiile de pietate ale ritului lor propriu, cu un cuvânt toate acelea, ce se știu, că se țin de întregitatea ritului lor vechiu.”¹⁾

Așadar biserica din Roma nu a avut nici odată intențiunea de a face pe Români să primescă toate așa, cum se află în biserica catolică de ritul latin. Ea a poftit unitatea în credință, fără de care unirea nici nu se poate închipui, însă a lăsat neatinsă ritul și disciplina bisericii orientale, și a chiar impus misionarilor deja la anul 1669, să se îngrijesc, ca acelea să nu se clătescă, ci să stea, tocmai cum au poftit mai târziu și părinții sinodului nostru din 1698 în manifestul românesc. De unde urmează și aceea, că dlul Densușan pe nedreptul face Iesuiților imputarea, că ei ar fi suprimat din manifestul latinesc condițiunile de unire relative la rit și disciplină, numai din motivul acela, că acele condițiuni „nu conviniu tendințelor de catolisare” ale Romei. Cetitorul a putut vedea, că tendințele de catolisare nu erau îndreptate în contra ritului și disciplinei orientale, ci aveau de scop tocmai conservarea acelor, și pentru aceea chiar și când Iesuiții ar fi suprimat condițiunile de unire, nu puteau să ducă pe nimeni în rățacire, nici nu făceau pe placul Romei, pentru că era lucru pus mai pe sus de ori ce discușiune și impus chiar din partea bisericii Romei, ca unirea să se facă pe lângă condițiunea de a se păstra neștirbite ritul și disciplina bisericii orientale. Altcum noi am arătat destul de evident, că condițiunile referitoare la rit și disciplină se cuprind implicite și în manifestul latinesc, și astfel de intențiune rea din partea Iesuiților nici vorba nu poate fi, cu atât mai vrtos, că nu putem presupune nici atăta răutate, nici atăta simplitate în părinții societății lui Isus, ca ei să suprimă nise lucruri, cari Roma le poruncise să rămână neatinsă, și astfel chiar ei însuși să se compromită înaintea Pontificelui Roman.

Dar ori ce intențiune rea din partea Iesuiților este eschisă și prin următoarea propozițiune:

5. *Dlul Densușan rățăcesce, când afirmă, că manifestul latinesc nu s'ar fi scris în sinodul din 7 Octobrie 1698, ci mai târziu din partea Iesuiților.*

Întreg actul de unire, așa precum se află și astăzi în biblioteca universității din Budapesta, este scris, precum recunoște și dlul Densușan, pe trei foi de hârtie. Pe pagina primă a foilor prime este scris manifestul românesc fără de nici o subscriere. Pe pagina a doua a aceleiași foi este scris manifestul latinesc, asemenea fără de nici o subscriere, ér pe pagina primă și a doua a

foii a doua, precum și pe pagina primă a foilor a treia sunt scrise subscrierile părinților din sinod.²⁾

Împrejurarea, că subscrierile nu urmează îndată pe pagina a doua a foilor prime, ci numai pe foaia a doua, ne duce în mod firesc la concluziunea, că deja în sinodul dela 7 Octobrie 1698 a trebuit să se scrie pe pagina a doua a foilor prime manifestul latinesc, căci altcum nu se poate pricepe, că pentru ce nu au început părinții sinodului a-și subscrie numele pe pagina a doua a foilor prime, ci au sărit preste această pagină la foaia a doua.

Pagina a doua a foilor prime ar fi putut rămâne goală și astfel ar fi putut să se umple mai târziu cu scrisore numai în cazul acela, când părinții sinodului ar fi avut obiceiul de a scrie numai pagina primă din fiesce care foie. Însă obiceiul acesta nu a existat la părinții sinodului din 1698, deoarece foaia a doua este plină de scrisore (subscrierile părinților) nu numai pe pagina primă, ci și pe pagina ei a doua.

Dlul Densușan publicând manifestul de unire,³⁾ face o împrejurare, care asemenea dovedește, că manifestul latinesc a fost scris de odată cu cel românesc în sinodul din 1698. Dsa adevăr nu reproduce numele celor subscriși la manifest, așa precum se află acelea în manuscris. Precum dovedește însă facsimilul publicat de Nilles în locul citat, sub iscălitura fiesce cărui protopop scrisă cu litere cirilice este scrisă numele fiesce cărui protopop și în limba latină. Dar dacă după fiesce care iscălitură făcută în limba română cu litere cirilice urmează numele subscriitorului și în limba latină, trebuie să deducem per analogiam, că și după textul manifestului românesc a trebuit să urmeze ceva text latinesc, care cel puțin în esență să arete, că ce se cuprinde în manifestul românesc, căci nu putem presupune, că pentru neromâni ar fi fost de mai mare interes a ști, că cine subscrie manifestul, decât că ce se cuprinde în însuși manifestul românesc.

Apoi știut este, că manifestul sinodului a fost trimis și Cardinalului Kollonits.⁴⁾ Fiindcă însă manifestul avea să se trimită, precum s'a și trimis, și la neromâni, nimic nu putea fi mai firesc ca aceea, ca despre uniunea făcută să se lea actul din partea sinodului și în limba latină, care era limba oficiasă a bisericii Romei, cu care se făcea uniunea, și a imperiului austriac, al cărui domitor atătu de mult se interesa de această unire.

În fine ori ce suspiciune în privința acesta se eschide prin împrejurarea, că precum am dovedit în tesa noastră a 2-a, manifestul latinesc nu se deosebește cu privire la cuprinsul său real de manifestul românesc, și așa nu a existat nici un motiv, ca manifestul latinesc să se scrie pe ascuns și mai târziu decât manifestul românesc.

Din contra noi suntem de părere, că o parte din manifestul românesc s'a scris mai târziu decât manifestul latinesc, deși și acea parte totuși în sinod s'a scris. Cetitorul să-și aducă aminte din cetirea manifestului românesc publicat la începutul acestui capitol, că acest act stă din 2 părți. Partea primă are dată formală și se încheie cu cuvintele: „Pentru care mai mare tărie, dăm și pecetile și scrisorile mânilor noastre. S'au dat în Belgrad în anul Domnului 1698 în 7 zile a lui Octomvrie.”

Partea a doua a manifestului, care urmează numai după datul acela, se începe cu cuvintele: „Însă în această chipă ne unim” etc. și se încheie cu cuvintele: „ér de nu ne vor lăsa pe noi și rămășițele noastre în această aședare, pecetile și iscăliturile noastre, care am dat, să n'albă nici o tărie, care

¹⁾ Nilles, Symb. I. pag. 200—217.²⁾ Cercetare istorică-critică pag. 20.³⁾ Vezi Nilles Symb. I p. 206 și 213.⁴⁾ Nilles, Symb. I. pag. 113, 114.

lucru *l'amă întărită cu pecetea mitropoliei noastre pentru mai mare mărturie.*" Însă la sfârșitul părții acesteia din manifestă nu se află nici un dat, ci numai sigilul mitropoliei. Astfel stând lucrul, ușor se poate pricepe, că partea a doua din manifestul român s'a scris numai după ce mai întâi s'a scris atât manifestul românesc pe pagina primă a foilor prime, cât și cel latinesc pe pagina a doua până la datul lor amintit mai sus, și numai după ce s'au provădit amfudouă cu subscrierile părinților de pe foaia a doua și a treia. Partea primă din manifestul românesc formeză un întreg rotund și închiat în totă forma prin datul acesta: „s'au dat în Belgrad în anul Domnului 1698 în 7 zile a lui Octomvrie." De unde se vede, că părinții sinodului n'au voit la început să scrie în manifest mai mult de cât este cuprins în manifestul român până la datul de mai sus și este cuprins și în manifestul latinesc, căci altcum n'ar fi pus datul acolo, unde se află, ci numai la sfârșitul părții a doua, adică a pasajului, care se începe cu cuvintele: „Însă într'această chip ne unimă."

Apoi părinții-șicu, că partea primă a manifestului o întăresc, nu cu sigilul mitropoliei, ci cu „pecețile și scrisorile mânilor" lor proprii, și despre aplicarea peceților vorbesc d'nsii ca despre un lucru, ce se întâmplă în prezent, pentru că ei nu șicu, că „amă dată", ci că „dămă pecețile și scrisorile mânilor noastre". Din contră când părinții sinodului închie partea a doua a manifestului, vorbesc despre peceți și subscrieri ca despre un lucru deja împlinit, pentru că d'nsii șicu: „Er de nu ne vor lăsa pe noi și rămășițele noastre într'această așdare, pecețile și iscăliturile noastre, care amă dată, să n'abă nici o tărie." De unde se vede, că numai după ce manifestul românesc și latinesc au fost scrise până la datul amintit și subscrise în totă forma pe altă foie de hârtie, se hotărîră părinții sinodului să mai adaugă ceva la manifestul românesc, și acest adaus să-l întăresc cu sigilul mitropoliei. Mai departe cine privește cu atenție facsimilul manifestului românesc, îndată poate observa, că adausul, care se lucrează cu cuvintele „Însă într'această chip ne unimă", este scris în șire cu multă mai lungi și mai dese, decât cum este scris manifestul până la datul lui. Va să șicu, părinții sinodului au făcut așa, cum face omul, când numai după ce a închiat un act, cugetă, că ar fi bine, să se mai adaugă ceva în cutare loc, și fiindcă se teme, că ceea ce voese să mai adaugă, nu-l va încăpe în locul acela, el lungesce și îndesă șirele pe cât este cu putință.

Este deci foarte probabil, — ca să nu dicem sigur, — că partea a doua din manifestul românesc, carea se începe cu cuvintele „Însă într'această chip ne unimă", s'a scris numai după ce părinții scriseră manifestul românesc și latinesc până la datul, ce se află pe ele, și numai după ce d'nsii provăduseră deja acestea manifeste cu pecețile și iscăliturile, cari se află pe foaia a doua și a treia. Se poate, că părinții numai mai târziu au crezut, că este bine, ca aceea, ce altcum se află *implicit* cuprins în manifeste și până la datul amintit, să o spună *explicite* și cu de-amănuntul în adausul făcut la manifestul românesc.

Astfel stând lucrul, se vede încă și mai clar, că manifestul latinesc nu a fost scris mai târziu decât partea primă a manifestului românesc, căci dacă pagina a doua a foilor prime era goală, adică nescrisă, părinții sinodului nu lungiau nici un indesaș șirele pe pagina primă a foilor prime în adausul făcut la manifestul românesc după datul acestuia, pentru că ei puteau trece atunci și pe pagina a doua a acelei foi.

Tot din celea desfășurate până acum se pricepe, pentru ce manifestul latinesc nu este provădit cu sigilul mitropoliei îndată după datul său. Precum adică manifestul românesc sub datul său nu este provădit cu sigilul mitropoliei, așa nu este

provădit nici manifestul latinesc. Sigilul mitropoliei de pe pagina primă a foilor prime întăresce numai adausul făcut la partea primă a manifestului românesc, precând înse-și manifestele până la datul sunt întărite cu pecețile și iscăliturile celor 38 protopopi și ale mitropolitului Atanasie de pe foaia a doua și a treia, cari iscălituri și peceți precum se referesc la manifestul românesc de pe pagina primă, tocmai așa se referesc și la manifestul latinesc de pe pagina a doua a foilor prime. Ecă, iubite cetoriile, câtă de fără temeii a cutezat dl Densușană a afirma, că manifestul latinesc s'a scris mai târziu decât manifestul românesc; că acesta s'ar fi întâmplat numai prin șesuiți fără de șicirea părinților sinodului, și că manifestul latinesc nu ar fi întărit cu nici „ună sigilă și nici o subsemnătură". Dar să treceți mai departe spre a dovedi în contra dlui Densușană și această ultimă țesă:

6. *Domnul Densușană susține un mare neadevăr, când șicu, că sinodul din 7 Octomvrie 1698 n'a primit cele 4 puncte, ce se amintesc în manifestul latinesc.*

Cetoriulă nepreocupat șicu deja, cât de neadevărata este aserțiunea dlui Densușană, deorece chiar manifestul românesc cuprinde lămurit adevărul, că Românii au primit toate dogmele de credință ale bisericii catolice, când șicu, că se unesc cu biserica aceea și se fac membri ei.

Dar că Românii în sinodul din 1698 au primit și cunoscutele 4 puncte, se mai vede atât din actele, cari au preces, cât și din actele, cari au urmat sinodului amintit și cari stau în strinsă legătură cu acel sinod.

Se șicu adică, și se vede apriat și din manifestul românesc, că uniunea din sinodul dela 1698 s'a făcut pe baza decretului împărătesc din 14 Aprilie 1698, care a fost intimat poporului românesc prin epistola enciclică a Cardinalului Kollonits de dte 2 Iunie 1698. În această enciclică s'a esplicat Românilor, că în ce chip are să se facă sfința unire propusă de împăratul, și anume aceia, cari voiau să se unesc, trebuiau să credă toate, câte le crede biserica catolică, și mai virtosă celea patru puncte: „ea omnia, quae s. mater Ecclesia Romano-catholica docet, profitetur et credit, privatim ac publice docendo, profitendo et credendo, speciatim vero illa quatuor puncta", și apoi îndată se înșiră toate punctele despre primatul Papei, despre materia sacramentului Eucharistiei, despre purgatoriul și despre purcederea Spiritului sfințit și dela Fiul¹⁾.

Așa dară când Românii s'au adunat la sinodul din 1698, au fost în clar cu privire la natura sfinței uniri.

Ei șicu toate punctele, de cari era legată uniunea ca de o condițiune *sine qua non*, și prin urmare ei se află în sinodul înainte unei dileme: sau au trebuit să declare, că se unesc, și primesc toate acelea patru puncte, sau au trebuit să spună, că nu se unesc, pentru că nu pot primi acelea patru puncte. Ei însă s'au unit și s'au făcut membri bisericii catolice. Prin urmare au primit și punctele, de cari uniunea era legată ca de o condițiune *sine qua non*.

Dar noi avem și acte publice subscrise de Mitropolitul Atanasie românesc și latinesc și provădute cu sigilul Mitropoliei, în cari se spune apriat, că în sinodul dela anul 1698 s'au primit toate cele patru puncte. Ca exemplu cităm epistola sinodică a mitropolitului Atanasie și a protopopilor adresată către împăratul, în care aceștia spun apriat, că „liber și de bună voie amă consimțit unanim și amă făcut uniune cu biserica romano-catolică, primind, mărturisind și crezând toate câte primesc, mărturisesc și crede sfința maică biserica romano-catolică, mai virtosă celea patru puncte, în cari până acum nu amă consimțit; anume: 1. Pontificele supremă este capul universal

etc." ¹⁾ Nici nu se poate șicu, că Atanasie a fost atât de nauc, încât să nu priceapă și să nu cerceteze, că ce se cuprinde în acel act scris latinesc, precum și trebuia să se scrie, fiind adresat împăratului, care de bună samă nu șicu românesc, și căruia pe atunci totă lumea îi scria latinesc.

Amă pută aduce aci și mai multe acte, din cari să se vadă, că părinții sinodului din 1698 au primit toate dogmele de credință ale bisericii catolice și mai virtosă cele patru puncte, dar atunci amă fi preste măsură lungi și încă fără de nici un folos, deorece și actele citate sunt dovadă destulă pentru un om, care nu face din istorie un roman încercat de crime, cum face dl Densușană.

(Va urmă.)

Dionisiu și Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilor de Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

„Acum va cânta mica mea privighitoare unul dintre frumoșele sale cântece și va mai mângăia pe unchiul său. Apoi îi va găti unchiul o surprindere plăcută," șicu Marcu Lepid.

Agata prinse mica liră în mână și cântă cu modestie una din melodiile cele simple ale patriei sale.

„Îți mulțămesc, fiica mea," șicu triumvirul. „Te rog acum, să mergi la feresta aceea și să-mi spuni, cum e cerul deasupra mării."

„Forțe întunecosă," șicu Agata, după ce a dat în lături perdelele și a deschis tâblile. „Norii cei negri atîrnă mai până în mare. Apa șueră lovindu-se de stînci. Căni urlă de spaimă. Dar prin vîjuitul mării —"

Cuvintele fetei nu se mai aușiau. Mamă-sa își îndreptă privirea spre ferestă, dar pe Agata nu o mai vedea.

„Pentru toți deii, frate!" strigă Aglais cuprinsă de spaimă. „Unde e Agata? Agato, fiica mea, unde ești?" Și privia înzădărit prin chilie.

Triumvirul sculându-se merse lângă cumnată-sa și arătă spre ferestă. Agata era acolo.

„Aci suntă, mamă," șicu fata.

Aglais privi uimită la cumnatul său.

„Asta a fost numai o mică probă a istețimii mele," esplică acesta rîdînd. „Voi să vă arăt și altele. Voi nici nu știți, că locuți într'un castel vrăjtit." Rostind cuvintele acestea pași la ferestă și trase perdelele în lături.

„Spune-mi, nepoțico, cum e acum cerul de-asupra mării?"

Femeile priviră în noptea întunecosă, și Agata șicu: „Marea a dispărut. Cum se poate asta? — Ne-am întors în altă parte! Colo sunt stîncile, aci pădurea de pin, colo drumul, ce duce la Fundi."

Fata se întorse acum și vedu, că chilia, în care se află mai înainte, a dispărut. Nu era aci lumină, nici blid cu cărbuni, — un părete se pogorise încet, pe când privia ea prin ferestă, și mica societate era acum într'un fel de galerie, carea părea că totdeauna a fost așa.

Într'aceea era se aușia șgomotul mării.

„Era ne-am întors," șicu Aglais.

Triumvirul le șicu, să privească afară.

„Ce e asta?" eschemă Agata uimită preste măsură. „Este adevăr ori ne înșală ochii? — Nu ție-se pare și ție, mamă, că ne

¹⁾ Veđi actul la Nilles, Symb. I p. 196 și Șincai Chron. an 1698.

²⁾ Veđi actul la Nilles, Symb. I p. 200 în legătură cu pag. 206.

Articolul de lege XXVI din 1893
despre regularea salarelor învățătorilor
și învățătoarelor aplicate la școlile ele-
mentare susținute de comunele politice
și de confesiuni

sanționată în 13 Augustă 1893 și publicată în 10
Septembrie 1893.

§. 1. Acelea din dispozițiunile §-lui 142 alți articolului de lege XXXVIII. din 1868 valabili în privința instrucțiunii populare, cari regulază léfa învățătorilor ordinari și adiuncți, se estindă și asupra învățătorilor ordinari și adiuncți dela școlile populare susținute de către confesiuni.

În virtutea acelor salariul unui învățător ordinariu dela aceste școle populare — afară de locuință cum se cade și grădină de cel puțin $\frac{1}{4}$ de juger — nu-i permis să fie mai mică de 300 fl., ér alți unui învățător adiunct mai puțin ca 200 fl. De-aseenea se estindă asupra școlilor populare susținute de către confesiuni și paragraful 139 și 140 alți art. de lege XXXVIII. din 1868, în virtutea cărora posturile de învățători vacante sunt a se întregi cel mult în decurs de o jumătate de an, și în timpul acesta să se angajeze la școlă un învățător adiunct, mai departe că în casul morții învățătorului văduva și orfanii aceluia beneficiază o jumătate de an computat dela ziua morții de întregul salariul și de locuință.

§. 2. Învățătorii dela toate școlile populare elementare beneficiază de un adausă quinquenal de vechime de 50 fl., care se compută de cinci și se pôte urca până la 250 fl.

Acestă adausă de vechime nu se pôte computa în léfa, care e mai mare de 300 fl.

Timpul de serviciu, care forméza baza acestui adausă de vechime, datéza însă numai dela intrarea în vigóre a acestei legi.

Prescripțiunile unora dintre susținătorii de școle referitoare la adausul de vechime deja existente, sau cari se vor crea ulterior, nu sunt atinse prin aceste dispozițiuni, dacă ele asigură învățătorilor cel puțin un astfel de favor, cum se prevede în acestă paragraf.

§. 3. Salariul învățătorului pôte consista — după cum se obicnuia și până acum — afara de bani gata și din competențe solvite în naturalii sau din venit de moșie, pe lângă restricțiunea cuprinsă în §-ii 5 și 6 alți acestei legi.

§. 4. Salariul învățătoresc în bani gata susținătorul de școlă e obligat a-l solvi lunar sau din pătrar în pătrar de an — dar tot-deuna anticipativ.

§. 5. Plătirea unei părți din salariul învățătoresc în naturalii e permisă numai sub condițiunea, dacă susținătorul

de școlă stringe aceste naturalii fără intervenția învățătorului și le predă acestuia în intervalele și cantitățile stabilite anterior, și anume așa, că ultima rată anuală o predă cel mai târziu la sfârșitul lui Noemvrie.

Dacă s'ar întâmpla, ca susținătorul de școlă să nu plătescă salariul în naturalii alți învățătorului în modul prescris aici, sau dacă acela nu ar corésponde calității mijloacilor a productelor, atunci e obligat a plăti în locul naturalilor valoarea acelor în bani gata. Prețul naturalilor se fixează în sensul §-lui 143 alți art. de lege XXXVIII. din 1868.

§. 6. Dacă o parte a salariului învățătoresc consistă din venit de moșie, atunci valoarea acestuia e a se fixa, în scopul computării în salariul învățătoresc fundamental de 300 fl., resp. 200 fl., de asemenea pe baza §-lui 143 alți art. de lege XXXVIII. din 1868, după detragerea speselor cu cultivarea pământului și a contribuțiilor de orice natură, se compută numai singurul venit curat.

§. 7. Restanțele stabilite oficial, pe baza protocolului de evidență, ce trebuie să pörte susținătorul de școlă în privința salariului învățătoresc, sunt a se percepe dela singuraticii debitori în cale administrativă.

Modalitățile execuțiunii le stabilesc ministrul de culte și instrucțiune în comună acord cu ministrul de finanțe în calea ordinațiunii.

§. 8. Dacă învățătorul confesional, în sensul alineei 3 a §-lui 141 din art. de lege XXXVIII. ex 1868, prevede și agendele cantonale, în casul acesta la fixarea salariului învățătoresc competențele învățătoresc și cantonale laolaltă sunt a se lua drept salariu învățătoresc.

§. 9. Autoritățile școlare ale școlilor indicate în §. 1, precum și ale tuturor școlilor elementare comunale sunt obligate ca în decurs de nouă luni, computate dela intrarea legii în vigóre, să asigure prin susținătorii de școle învățătorilor aplicați la școlile lor, dacă salariul acelor nu corésponde dispozițiunii cuprinse în acel paragraf, salariul minimal de 300 fl. resp. 200 fl., sau apoi — dacă aceștia, din cauza sărăciei constatate în mod oficial, nu sunt în stare a face acesta, resp. dacă aruncul școlar, ce e a se face în privința școlilor comunale pe baza §-lui 35 alți articolului de lege 38 din 1868, e sleit — pot să se adreseze în decursul altor trei luni cu o representațiune motivată către ministrul de culte și instrucțiune pentru un ajutor de stat în scopul acoperirii lipsei.

Dacă autoritățile școlare respective în terminul susă amintit nu procedă nici într'una nici în altă direcțiune, susținătorii de școle confesionale doresc însă cu toate acestea să-și susțină școlile lor, atunci la un an după intrarea în vigóre a acestei legi salariul învățătoresc minimal normat în această lege se va privi ca fixat de către susținătorul de școlă, și acest salariu minimal, dacă nu va fi plătit, la plângerea părții respective sau în casul unei arătări din oficiu, se va percepe în cale administrativă.

În casul de insolvibilitate se va aplica față cu confesiunile susținătoare de școle dispozițiile §-lui 15 alți art. de lege XXXVIII. din 1868, respective ale punctului 4. §. 6. art. XXVIII. din 1876, cu omiterea admoniării de trei ori.

§. 10. Cantitatea salarelor învățătoresc fixată până acum și solvită de către susținătorii de școle din propriile lor resurse materiale e a se solvi și de aci încolo nescurtată, respective aceea nu pôte fi redusă în scopul cererii unui ajutor de stat.

§. 11. Ministrul de culte și instrucțiune întregesc din suma încuviințată de legislațiune spre scopul acesta salariul învățătorilor populari din comunele civile și bisericesci avisate la acesta până la salariul cel mai mic stabilit în această lege, — încunoscând organele școlare superioare competente, în calea comisiunii administrative municipale, — sub următoarele condițiuni:

a) Comisiunea administrativă fixează cantitatea salariului anunțată de către autoritățile școlare competente și suma, ce lipsește până la salariul cel mai mic stabilit în această lege;

b) de-aseenea comisiunea administrativă examinează, dacă calificațiunea învățătorului, ce e a se ajutama, corésponde cerințelor legii;

c) la ocuparea acelor posturi învățătoresc, la cari pentru întregirea salariului statul contribuie cu un ajutor, ce trece peste suma de 60 fl., aplicarea învățătorului atrână dela încuviințarea ministrului de culte și instrucțiune; la școle comunale, cari au beneficiat înainte de intrarea în vigóre a legii actuale de un ajutor de stat, respective vor beneficia și de aci înainte, se va modifica procedura la alegerea de învățător circumscrisă în punctul 1 din §. 13 alți articolului de lege XXVIII. din 1876 conform dispozițiilor actuale;

d) dacă pentru posturile de învățători amintite sub c) se alege un astfel de individ, resp. se cere încuviințarea pentru un astfel de individ, contra căruia ministrul de culte și instrucțiune, basat pe lege sau din punctul de vedere alți statului, pôte face obiecțiuni, în acest

casă ministrul va provoca pe cei îndreptățiți la numirea învățătorului, ca în termen preclusiv, ce se poate estinde la 30 de zile, să alegă un alt individ și să ceară de nou încuviințarea; dacă însă provocarea ar rămâne fără de rezultat sau dacă cel pentru care se cere de nou încuviințare, ar oferi din punctele de vedere de mai sus și a doua oară motiv la obiecțiunii: în cazul acesta numesc ministrul de culte și instrucțiune învățătorul fără a mai întreba pe susținătorul de școală, în privința școlilor populare susținute de către confesiuni însă cu restricțiunea, că învățătorul, ce e a se numi, să se țină de religiuinea, ală cărei caracter îl are școla competentă, și că în privința persoanei sale să fie provocate autoritățile bisericesti supreme competente a se declara previe în termen preclusiv.

§. 12. În astfel de comune, în cari întrețină mai multe confesiuni școle populare și fiecare din ele reclamă ajutorul de stat; totu astfel acolo, unde numai o școală comunală sau confesională are necesitate de ajutorul de stat, dar acesta o reclamă interese importante de stat, ministrul de culte și instrucțiune, după ascultarea comisiunii administrative municipale, în loc să acorde ajutorul de stat cerut, poate înființa în sensul §-lui 9 o școală de stat și totodată cassă școla comunală sau confesională.

§. 13. Un învățător popular confesional aplicat în sensul paragrafului premergător cu un ajutor de stat, ce trece peste 60 fl., poate fi amovat din postul său numai prin o sentență disciplinară adusă de către autoritățile confesionale competente după prescripțiunile lor proprii. Acesta sentență înainte de executare trebuie prezentată totdeauna ministrului de culte și instrucțiune și numai atunci e valabilă, dacă ministrul în decurs de o lună computată dela primirea aceleia nu cere aducerea unei noue sentențe pe baza unui cercetări, ce e a se face cu intervenția unui membru esmis din comisiunea administrativă.

Autoritățile confesionale sunt datore a introduce, la cererea ministrului de culte și instrucțiune, procedura disciplinară în contra unui învățător ajutat de către stat. În astfel de casuri deodată cu provocarea adresată autorităților confesionale pentru introducerea procedurii disciplinare, sau în decursul procedurii ori și cându, ministrul poate detrage ajutorul de stat. Sentențele aduse în casuri de acestea de către autoritățile confesionale, chiar și dacă acelea nu hotărăsc amovarea, trebuie prezentate la totă întimplarea ministrului, în care casu are să urmeze procedura prescrisă în punctul precedent.

Dacă însă autoritățile supreme ale confesiunii sau nu pornesc în restimp de 14 zile dela primirea ordinului procedura disciplinară, sau, fără a se justifica în modu corăspunătoru, nu o termină în decurs de 3 luni, sau apoi nu presentă ministrul sentența în intervalu de 14 zile dela aducerea aceleia, în cazul acesta afacerea disciplinară se va rezolva după normele articolului de lege XXVIII. din anul 1876 în calea comitetului administrativ.

De-asemeni după modalitatea prescrisă în legea acum citată, comitetul administrativ are chemarea să îndeplinească procedura disciplinară, dacă învățătorul dela o școală populară confesională subvenționată, fie cu ori și ce sumă, e învinuit, că urmăresce o direcțiune dușmanosă statului și ministrul cere procedura disciplinară.

Dacă în vre-o afacere disciplinară introdusă la cererea ministrului, sentența pronunțată de ministru, sau adusă prin comisiunea disciplinară a comitetului administrativ și devenită valabilă nu se execută de către autoritățile confesionale respective în sfera lor proprie de activitate în decurs de 14 zile socotite dela înmanuarea sentenței: executarea se va îndeplini în calea oficiilor administrative.

Ca direcțiune dușmanosă statului e a se considera indeosebi ori ce acțiune, care e îndreptată contra constituțiunii, contra caracterului național, contra unității, contra independenței sau integrității teritoriale a statului, mai departe contra folosirii hotărâte în lege a limbei statului, întimplă-se acesta în școală sau afară de școală, sau pe teritoriul unui stat străin, fie prin grai viu, scrisore sau tipăritură, reproducere plastică, cărți școlare sau prin alte mijloce de instrucțiune.

§. 14. Dacă susținătorii de școală nu sunt în stare a plăti adausul quinzenal de vechime normat în §. 2 ală acestei legi din mijlocele lor proprii, resp. dacă contribuția de școală, ce e a se percepe pentru școlele comunale pe baza §-lui 35 ală art. de lege XXXVIII. din 1868, e sleită, atunci se va aplica procedura, care regulază întregirea salarului învățătorescu minimal și susținătorii de școală vor fi împărtașiți și de un ajutor de stat în scopul acoperirii adausurilor de vechime. În cazul acesta, dacă ajutorul anual acordat sub titlul adausului de vechime se urcă la 90 fl., se vor aplica dispozițiile §-lui anterior 13, — în cazul acela însă, dacă ajutorul primit pentru adausurile de vechime și pentru întregirea salarului se urcă cu totul laolaltă la 90 fl. — dispozițiile §§-lor 11 și 13.

§. 15. Dacă la vre-o școală comunală sau confesională vor fi amovați unul după altul doi învățători din postul lor, în casul acesta în virtutea unei sentențe disciplinare aduse pe baza alineei 4 a paragrafului 13. ministrul de instrucțiune are dreptul să închidă școla comunală sau confesională și în locul ei să înființeze o școală de stat.

§. 16. La dorința autorității supreme școlare, ministrul acordă în cadrul sumei încuviințate din anul în anul sub condițiunile circumscrise în §. 11 și cu consecuențele indicate în §. 12 subvențiunea pentru întregirea salarelor învățătorilor și preste minimul legal până la 400 fl.

§. 17. Ajutorul de stat acordat pentru întregirea salarelor învățătorescu și pentru acoperirea adausurilor de vechime și care e a se pune la dispoziția susținătorului de școală, nu e permis a se folosi spre alte scopuri. Cu un astfel de ajutor e permis a se împărtași numai un învățător, care întrunesc cerințele normate în lege.

§. 18. Întregirea minimului salarului învățătorilor în calea ajutorului de stat e a se face treptat în restimp de cel mult trei ani.

§. 19. Dispozițiunile cuprinse în această lege sunt a se aplica asupra învățătorilor dela școlele populare elementare ca și asupra învățătorilor.

§. 20. Cu executarea acestei legi sunt autorizați ministrul de culte și instrucțiune, precum și ministrii de interne și de finanțe.

Bibliografie.

La librăria Clou în Brașov se adă de vânzare: *Arta de a trăi* de Stugau. Traducere liberă de I. G. Barițu. Prețulu 50 cr.

Diverse.

Folosirea mânușlor în lumea cultă nu este numai un lăcșu, ci de cele mai multe ori este o necesitate impusă de legile buneii cuviințe. Mai grea se pare de resoluț cestiunea referitoare la timpul și locul, când și unde trebuie să porțe cineva mânuși. Anglesii, cari în tote sunt cei mai practici, ori unde se duc de a casă și ori unde ar petrece, afară de cercul familiar și de cercul ocupațiunilor îndainate, porță mânuși. Pe principele de Wales, care în ceea ce privește moda în Anglia, este un personaj, care dă direcțiunea, nimeni nu l'a vețut vre o dată fără mânuși în locuri publice ori în salone. Americanii cadu în altă estremă: ei nu înțelegu, ce scopu ar avé purtarea mânușlor, și pentru aceea adeverații Americani nici nu le porță. Francesii, a căror purtare de salonu este de comunu imitată de lumea cultă europăna, pre stradă de regulă nu porță mânuși, și numai înainte de a întra în vre un salonu, le trag pe mâni. În privința acesta purtarea francesilor ni-se pare corectă. Purtarea mânușlor numai cându e omul în salone, se înțelege dela sine, că are valore pentru domni, căci față cu dămnelle moda este mai rigorosă, și nu le permite a umbla cu mânil gôle nici pre stradă.